

Samarbeidande kraftfylke

Fylkeskommunane:

Troms	Sogn og Fjordane	Aust-Agder
Nordland	Hordaland	Telemark
Nord-Trøndelag	Rogaland	Buskerud
Sør-Trøndelag	Vest-Agder	Oppland
		Hedmark

Leiar: Per-Gunnar Sveen
Postadr.: Fylkeshuset, 2325 Hamar
Tlf. 62544903, Mobil: 95829112.
E-post: per.gunnar.sveen@hedmark.org
Sekretariat: Kraftfylkesekretariatet,
Postadr.: c/o SFE, Bukta, 6823 Sandane.
Tlf. 57884719. Fax 57884701.
E-post: john.stoyva@sfe.no

Sandane 22.06.2012

Olje og energidepartementet
Postboks 8148 Dep.
0033 Oslo

Postmottak@oed.dep.no

Høyringsuttale til NOU 2012-9 Energiutredningen

Det vert vist til høyringsbrev dgs. 23.03.2012. NOU-en trekkjer opp energipolitikken fram til 2050. Samarbeidande kraftfylke har slike innspel til denne.

1. Avveging av viktige omsyn

Den framtidige energipolitikken er viktig og politikken vil måtte ivareta mange omsyn. Etter Samarbeidande kraftfylke sitt syn er det særleg tre forhold som står sentrale i utforminga av energipolitikken framover:

- Omsynet til forbrukarane og utvikling av næringar der kraftkostnadene er viktige.
- Omsynet til å legge til rette for ny kraftproduksjon.
- Kraftmarknaden sin funksjonsmåte.

Desse ivaretar noko ulike omsyn, og det er vanskeleg å unngå at desse omsyna ikkje kjem i konflikt med kvarandre frå tid til anna.

For at næringslivet og forbrukarane sine interesser skal vere ivaretekne, må kraftprisar og kostnader ved forbruk av elektrisk kraft haldast på eit moderat nivå. Dagens kraftmarknad sin funksjonsmåte, der all kraft vert prisa lik balanseprisen mellom tilbod og etterspørsel, inneber at krafttilgangen må vere rikeleg for å gje moderate prisar. På den andre sida vil ikkje moderate kraftprisar gje rette incentiv for investeringar i ny kraftproduksjon.

Med dagens marknadsmekanisme vil omsynet til forbrukarane og omsynet til investeringar i ny kraftproduksjon vanskeleg kunne ivaretakast samtidig utan å modifisere eller endre på kraftmarknaden sin funksjonsmåte.

Eit alternativ til modifisering er subsidiering av ny kraftproduksjon frå nye/fornybare energikjelder, slik som ved dagens el-sertifikatordning. Ein slik kombinasjonen er mogeleg, og kraftfylka støttar el-sertifikatordninga, så lenge ikkje anna og betre ordning er komen på plass. Kraftfylka ser føre seg at det kan vere aktuelt og nødvendig med ei vidareføring / ny sertifikatordninga for å gje inscitant til vidare utbygging av ny/fornybar energi i forlenging av den beståande ordninga.

Sjølv om elsertifikatordninga kan sjåast på som ei form for positiv modifikasjon av kraftmarknaden, er framleis den fysiske prisen etablert gjennom eit system som gjev urette prissignal, ei uheldig omfordeling av verdiar og meirkostnader for forbrukarane. Kraftfylka vil difor oppmode styresmaktene til å vurdere om ikkje også dagens fysiske kraftmarknad bør endrast til eit system med kostnadsrett prising.

2. Kostnadsrett prising

Omsynet til forbrukarane og omsynet til ny kraftutbygging kan ivaretakast ved kostnadsrett prising i kraftmarknaden. I det ligg det at dei ulike krafttilgangane blir prisa etter produksjonskostnadene. Slike ordningar har vore vurdert, men til no ikkje sett ut i livet. Med dagens datateknologi og innføring av timesbasert måling av energiforbruket bør det gjerast ei ny vurdering av om problemstillingar knytt til dagens marknadssystem kan løysast ved kostnadsrett prising, for eksempel ei to-prisordning.

2.1 Effektiv ressursbruk

Det er fleire fordelar knyttet til ein kraftmarknad basert på kostnadsrett prising. For det første vil kraftfylka fremheve at kostnadsrett prising gir incentiv til effektiv ressursbruk. Ved at forbrukarane blir gjort merksame på kostnadene med å skaffe fram ny kraft, kan forbrukarane sjølv avgjere kor vidt dei ønskjer å bruke eller spare den siste kilowattimen. Med dagens ordning blir kostnaden med å skaffe fram den siste kilowattimen prisa inn i heile forbruket til forbrukaren, noko som inneber ei betydelig verdioverføring til kraftprodusentane (og skattemyndighetene). Ved kostnadsrett prising kunne incentiva ivaretakast ved at berre ein del av forbruket blir prisa lik kostnaden med den siste kilowattimen (marginalprising).¹

2.2 Kraftutveksling med utlandet for å jamne ut tilsigsvariasjonar

Kraftproduksjonen i Noreg varierer betydeleg mellom nedbørsrike og nedbørsfattige år. For Noreg må det vere føremålstenleg å utveksle kraft med utlandet for å jamne ut desse variasjonane i tilsig og sikre tilgang på nødvendig energi i tørre år. Også i ein kraftmarknad med kostnadsrett prising meiner kraftfylka at det er den som står for kraftutvekslinga som bør dekke kostnader til produksjon og transport av utveksla kraft, her under også kostnader med utanlandskablar og kjøp av kraft i utlandet. Samarbeidande kraftfylke har merka seg at det i NOU-en er sagt at slik kraftutvekslinga ikkje vil påverke den gjennomsnittlege kraftprisen i særleg grad.

2.3 Vindkraft og nordsjønett

Europa planlegg å bygge ut store mengder vindkraft i Nordsjøen. Europa arbeider og med planar om å knyte landa rundt Nordsjøen saman med kraftkablar (super-grid). For desse føremåla må det eventuelt byggast eit nettverk av kablar i Nordsjøen (nordsjø-nett).

---

¹ Døme på urimelege konsekvensar av dagens prising er at norske forbrukarar må betale CO₂-avgift på kraft frå fornybare energikjelder.

Utbygging av uregulert vindkraft i Europa kan gje eit forretningsområde i å eksportere effekt (kW) når vinden ikkje bles og må erstattast med anna kraftproduksjon. Noreg kan og importere kraft når vindkraftproduksjonen er stor og kraftprisen låg. Denne krafta kan eventuelt brukast til å pumpe vatn opp i ledige magasin for å produsere når etterspørselen og prisen er høg. Noreg kan på denne måten fungere som eit «grønt batteri» for Europa.

Historisk sett var det norske kraftsystemet effektdimensjonert, og tariffane var reine effekttariffar. Etter kvart har systemet blitt meir energidimensjonert, og tariffert etter dette. Effektproduksjon krev store installasjonar med kort brukstid, og er følgjeleg kostnadskrevjande. Vidare krevst det rikeleg med magasinkapasitet som kan regulerast raskt opp og ned. Utbygging av vindkraft og småkraftverk i Noreg vil auke behovet for effekt til utjamning i innanlandsmarknaden.

Kostnadsrett prising til nordsjø-nett for havbasert vindkraft og Norges funksjon som «grønt batteri» tilseier etter kraftfylka sitt syn at slike aktivitetar skal dekke kostnadene sine fullt ut. Desse kostnadene vil bli betydelege, både til oppbygging av effektkapasitet i kraftproduksjonen, innanlandsnettet og kraftkablane i nordsjø-nettet. Kraftfylka har ikkje merknader til slik kraftutveksling så lenge aktiviteten gjev inntening som minst dekker kostnadene. Det må leggest opp til at lokalsamfunna og regionane får del i verdiskapinga, jfr. egen uttale frå Agder-fylka.

I NOU-en er det lagt opp til at nettkostnader som blir utløyst ved behov for auka effektkapasitet og etablering av nordsjø-nett mv. skal dekkast av dei vanlege abonnentane. Kraftfylka vil ikkje gje si tilslutning til dette.

2.4 Netto krafteksport

Fysisk sett kan kablar som blir brukt til kraftutveksling også nyttast til einseitig krafteksport. Gitt dagens system med kraftmarknad, der prisen blir sett i kryssingspunktet mellom tilbod og etterspørsel, vil einseitig krafteksport redusere krafttilgangen og presse opp kraftprisen. Sett frå norske forbrukarar sin ståstad er dette lite ønskjeleg.²

Ved kostnadsrett prising kunne ein tenke seg at ny kraft vart bygt ut og eksportert til pris som minst dekkja kostnadene ved etableringa av den nye produksjonen, utan at dette hadde konsekvensar for prisane i innanlandsmarknaden. Ein slik framgangsmåte ville gje høve til å utnytte det forretningsmessige potensialet som måtte ligge i ny kraftutbygging for krafteksport, utan at det går ut over norske forbrukarar og høve til å utvikle næringsliv som krev moderat kraftkostnader.

For ordens skyld nemner vi at kablar til utlandet og kan brukast til netto kraftimport. Kraftfylka vil ikkje ha merknader til dette.

3. Problemstillinga med omfordeling av verdjar i kraftmarknaden

Kraftfylka er opptekne av at energipolitikken skal ta omsyn til kva som tener område med kraftproduksjon. Dagens kraftmarknad³ ser ut til å omfordele verdjar i betydeleg grad. I NOU-en kan ein sjå dette av fig. 6.6. Her framgår det at knapt 25 % av verdiane i eit gjennomsnitt år tilfell område med kraftproduksjon. Eit overslag på opphavet til innbetalingar som er grunnlaget for desse

² Døme på dokumentasjon: Thema Consulting, rapprt dgs. 06.06.2012

³ Dette har med prisinga i kraftmarknaden å gjere. Ved at all kraft vert prisa lik marginalprisen, aukar volumet av verdjar som vert omfordelte. Alternative prismekanismar, kostnadsrett prising (topprisordning) ville minke voluma og dermed redusere omfordelinga.

verdiane, viser at minst 75 % av betalinga kjem frå forbruket i dei same områda. Dette indikerer ei omfordeling av verdier av storleiksorden 20-25 mrd. kr/år (gjennomsnittsbetraktning).

Eit overslag over verknaden av ein auke i kraftprisane (marginalbetraktning) viser at kraftproduserande område sin andel av kostnadene er rundt 75 %, medan andelen av dei auka inntektene er av storleiksorden 15 %. Sjølv om desse overslaga er svært grove og hefta med mykje usikkerhet, indikerer dei at kraftproduserande område med dagens fordelingsordning vil få større kostnader i form av auka kraftprisar til næringsliv og alminneleg forbruk enn inntekter ved stigande kraftprisar.

Slik omfordeling kan etter kraftfylka sitt syn motverkast ved:

- Kostnadsrett prising. Dvs. at dei ulike krafttilgangane vert prisa etter kostnad.
- Overproduksjon av kraft, som med dagens marknadssystem vil gje moderate kraftprisar.
- Betre tilbakeføringsordningar, spesielt til regionane.

Kraftfylka ser prinsipielt kostnadsrett prising som den rettaste framgangsmåten for ei rettare fordeling av verdiane knytt til energisektoren i Noreg.

4. Viktig å bygge ut eit sterkt norsk og nordisk kraftnett

NOU-en si vektlegging av forsyningssikkerhet og utbygging av det innanlandske og nordiske kraftnettet er svært positivt. Samarbeidande kraftfylke støttar dette. Det må likevel vektleggast at det samla sett er store kostnader som skal dekkast av abonnentane. Det er kraftfylka sitt syn at kostnader som ikkje har noko med kraftnettet å gjere, som eksempelvis påslaget på nettariffen til Energifondet, ikkje bør vere knytt til nettleiga, men i staden hentast inn på annan måte som for eksempel over statsbudsjettet.

5. Petroleumsindustri og krafteksport må dekke sin del av nettkostnadene fullt ut

Etablering av store kraftforbruk forårsakar store kostnader i kraftnettet, som blir overvelta på den alminnelege abonnent. Eit døme er den vanskelege forsyningssituasjonen i Midt-Noreg, som er forårsaka av industrietableringar på Møre. Det er kraftfylka sitt syn at store forbruk må dekke dei kostnader dei forårsakar i kraftnettet i større grad enn dei gjer i dag. Dette gjeld spesielt ekstra kapasitet for petroleumsindustri og ekstra kapasitet pga. krafteksport, som forbrukarane har lite direkte nytte av.

6. Lokalisering av store forbruk nær kraftkjeldene må igjen bli ein fordel

Tradisjonelt har store industrietableringar i Noreg blitt gjort nær kraftkjeldene. Den kraftintensive industrien har vore og er eit viktig element i kraftproduserande område. Avvikling av kostnadsrett prising i sentralnettet svekkar kraftkjeldene som lokaliseringsfaktor. Dette må rettast på. Kortreist kraft er best, pga. mindre nettap og reduserte behov for investeringar i kraftnettet.

7. Meir elektrisk energi til transport

NOU-en anslår potensialet for el-bruk i vegtransporten til 7-10 TWh i 2050. Dette potensialet er venta å ligge i personbilparken. Både av miljømessige (avkarbonatisering) og på grunn av at fossile brensel er avgrensa ressursar, ser kraftfylka føre seg at både persontrafikk og tungtrafikk på bane må få eit større omfang på sikt. Infrastrukturen må utviklast slik at samfunnet rasjonelt lar seg betjene av slike transportformer. Dette må takast med i planlegginga.

8. Noreg kan kome til å trenge betydeleg meir energi enn i dag

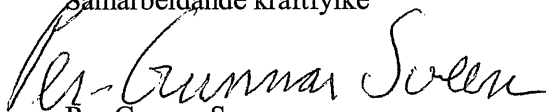
NOU-en illustrerer eit spenn i forbruket av elektrisk energi frå 150-250 TWh i 2050. Ein del av dette er konvertering frå fossil til elektrisk energi, og ein del er vekst i forbruket i tenesteyting og hushaldning. I tillegg kjem eventuell vekst i kraftintensiv industri, og nye bruksområde.⁴ Dette illustrerer at Noreg kan kome til å trenge ein stor del av den fornybare energien som landet kan produsere sjølv, og at det kan bli avgrensa energi å eksportere.

9. Oppsummering

- Innføring av kostnadsrett prising i kraftmarknaden kan ivareta omsynet til riktige incentiv til effektiv ressursbruk, rimeleg kraft til forbrukarane (hushald og næringsliv) og samtidig gje kostnadsdekking for ny kraftproduksjon på ein god måte. Departementet vert oppmoda om å ha med seg dette i den langsiktige energiplanlegginga. Med dagens system vil kraftfylka støtte subsidiert utbygging av ny kraftproduksjon frå nye/fornybare energikjelder, men ikkje tiltre eventuell kabelutbygging med netto krafteksport som hovudføremål.
- Kraftfylka støttar arbeidet med oppbygging av eit sterkt norsk og nordisk kraftnett. Alle brukarar må delta med sin høvesvise del av nettkostnadene. Det er grunnlag for at petroleumsindustrien og eventuelt forbruk i form av krafteksport, dekker ein særleg stor andel av investeringskostnadene desse forårsakar i nettinfrastrukturen.
- Nærleik til kraftkjeldene må igjen bli eit aktivum for industri som er følsam for høge kraftkostnader.
- Kraftfylka støttar kraftutveksling med utlandet dersom dei direkte inntektene frå utvekslinga minst dekker kostnadene.
- Den langsiktige energiplanlegginga må ta fatt i omlegging av elektrisk energi til transport.

Med vennlege helsing

Samarbeidande kraftfylke

Per-Gunnar Sveen

Styreleiar

---

⁴ Tab. 8.6 på side 100.